

سفرنامه ابن بطوطه

ابو عبدالله محمد بن عبدالله طنجی ای

تحت النظار فی غرائب الأمصار وعجائب الأسفار
محمد سرکش خان در غرایب شهرها و شگفتی های سفرها

ترجمه
محمد علی موحد

تهران، زمستان ۱۳۹۵

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه : طنجی، ابو عبدالله محمد بن عبدالله، ۶۸۳-۷۵۶ ق.
عنوان و نام پدیدآور : سفرنامهٔ ابن بطوطه تحفة النظار فی غرائب الأمصار
مشخصات نشر : تهران: نشر کارنامه، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری : ۲ جلد: مصور (رنگی)
فروست : کارنامهٔ سفر؛ ۱

شابک : (ج. ۲) ISBN 978-964-431-089-8 (دوره) ISBN 978-964-431-090-4

وضعیت فهرست‌نویسی : فبیای مختصر

یادداشت : فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی: <http://opac.nlai.ir> قابل دسترس است

شناسهٔ افزوده : موحد، محمد علی، ۱۳۰۳-

شمارهٔ کتابشناسی ملی : ۳۸۱۵۷۸۲

این بصری است

تحفة نظرکنندگان
در غرایب شهرها

ابو عبدالله محمد بن عبدالله طنجه‌ای
ترجمه محمد علی موحد

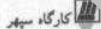
جلد دوم

کارگاه نشرکارنامه

ویرایش و تولید

مهرداد خاکزاد، ماهور درخشانی، مونا سیف، بهروز صفرازه
سه منتر، زهره جعفریور، شهلا شمس و عادل قشقای

کارگاه سپهر

آموزش و رسالت

عمل کاوش، علی اصغر غنیمتی

سمانه انزبستی، فتح‌الله چهارگانه و ماهور زهرایی

ساعتی شکر

آرایش سرفصل‌ها

ایر سحابی

طرح و اجرای روی جلد

محمد زهرایی

مدیر هنری و ناظر مسئول

واژه‌ها را اندیشه

لیتوگرافی و چاپ

صحافی رفوف

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۵ - ۱۱۰ نسخه

همه حقوق چاپ و نشر این اثر انحصاراً برای نشرکارنامه محفوظ است.

هرگونه استفاده از کتاب آرایشی و عناصر آرایشی این کتاب اکیداً ممنوع است. همچنین هر نوع استفاده تجاری از این اثر یا تکثیر آن به هر صورت (چاپ، فتوکپی، کتاب صوتی و الکترونیک و نشر در فضای مجازی)، کلاً و جزئاً، ممنوع است و پیگرد قانونی دارد.

مراکز پخش و فروش:

پخش کارنامه، خیابان شهید باهنر (نیاوران)، شماره ۱۳۵، تلفن ۰۲۶۱۱۷۹۸۵، ۰۲۶۱۱۷۹۸۶ و ۰۱۱۲۶۲۳۹۱۵۱

فروشگاه بزرگ شهرکتاب با همکاری نشرکارنامه، خیابان شهید باهنر (نیاوران)، شماره ۱۳۷

تلفن ۰۲۲۲۸۵۹۶۹ - فکس ۰۲۲۸۰۸۱۹۲

نشرکارنامه: شماره ۱۰ کوچه فردانش، خیابان وصال شیرازی، تهران ۰۲۱۷۷۳۳۳۳۳۳، تلفن ۰۸۸۹۶۲۷۹۲

۵۸۷	از خوارزم تا دمن
۵۸۷	به سوی هند
۵۸۷	بَرید
۵۸۸	خبرنگاران هندوستان
۵۸۸	خارجی‌ها در کشور هند
۵۸۹	تهیهٔ هدایا برای سلطان هند
۵۸۹	کرگدن
۵۹۰	چنانی و سامری‌ها
۵۹۰	سیوستان
۵۹۱	شورش‌هایی که پیش از رسیدن من فروخت
۵۹۲	کشت و کشتار هولناک
۵۹۳	مسافرت از رودخانهٔ سیند
۵۹۳	لاهری
۵۹۴	عجایبی که در بیرون شهر دیدم
۵۹۵	بَکار
۵۹۵	اوجه
۵۹۵	داستانی از سخاوت مَلِک جلال‌الدین
۵۹۶	خرقه پوشیدن این بطوطه
۵۹۶	مولتان، تفتیش اموال مسافری
۵۹۶	امیر مولتان
۵۹۷	خارجیانی که به دربار هند می‌رفتند
۵۹۸	از مولتان تا دهلی

سفرنامهٔ ابن بطوطه

۵۹۹	درختان و میوه‌های هندوستان.....
۶۰۱	دانه‌های غذایی که در هند کشت می‌کنند.....
۶۰۲	از آب‌و‌هوا تا دهلی.....
۶۰۳	جنگ ابن بطوطه با هندویان.....
۶۰۴	هندیانی که خود را در آتش می‌سوزانند.....
۶۰۵	منظرهٔ هول‌انگیز زنده‌سوزانی.....
۶۰۶	قربانی انسان در رودخانهٔ گنگ.....
۶۰۶	سُوستی.....
۶۰۶	حادثه.....
۶۰۷	ملاقات‌ها و استقبال‌ها.....
۶۰۹	۱۸. دهلی و هندوستان آن.....
۶۰۹	وصال دهلی.....
۶۱۰	باروی دهلی و روارهای آن.....
۶۱۰	مسجد جامع دهلی.....
۶۱۱	منارهٔ بدشگون.....
۶۱۲	بیرون شهر دهلی.....
۶۱۲	طرب‌آباد دهلی.....
۶۱۳	زیارتگاه‌های دهلی.....
۶۱۳	علما و صلحای دهلی.....
۶۱۴	تأثیر سخنان شورانگیز واعظ.....
۶۱۴	داستان کرامت شیخ.....
۶۱۵	فتح دهلی و پادشاهان آن.....
۶۱۶	سلطان شمس‌الدین لُلُیش.....
۶۱۶	سلطان رکن‌الدین.....
۶۱۷	سلطان رَضِیه.....
۶۱۷	سلطان ناصرالدین و پایان کار رَضِیه‌سلطان.....
۶۱۸	سلطان غیاث‌الدین بُلُتین.....
۶۱۸	تاج‌بخشی درویش.....
۶۲۰	سلطان معزالدین.....
۶۲۱	لقاء السعدین.....
۶۲۲	سلطان جلال‌الدین.....
۶۲۳	سلطان علاء‌الدین محمدشاه خَلجی.....
۶۲۴	فرزندان سلطان.....
۶۲۵	سلطان شهاب‌الدین.....

۶۲۶	سلطان قطب‌الدین
۶۲۷	دژ کالیور
۶۲۸	ناصرالدین خسروخان
۶۳۰	غیاث‌الدین تغلق
۶۳۰	مبارزه با خسروخان
۶۳۲	پایان کار خسروخان
۶۳۲	شورش ناتمام فرزند تغلق
۶۳۳	سفر تغلق به لکنوتی
۶۳۵	۱۱. محمد تغلق، مراسم دریاری
۶۳۵	محمد شاه
۶۳۵	تصوت ابن بطیاء درباره شاه هند
۶۳۶	وصف داخ سلطنتی
۶۳۷	ترتیب جلوس پادشاه
۶۳۹	مراسم پذیرایی از خیرین، تقدیم هدایا
۶۳۹	هدایایی که از طرف سکا می‌رسد
۶۴۰	مراسم نماز عید
۶۴۱	بارگاه سلام روز عید
۶۴۲	وصف بارگاه سلطانی
۶۴۳	مراسمی که در مراجعت شاه از مسافران سنج می‌گیرد
۶۴۳	سفره خاص سلطان
۶۴۴	سفره عام
۶۴۷	۲۰. محمد تغلق و گشادبازی‌های او
۶۴۷	جود و کرم پادشاه هند
۶۴۷	داستان شهاب‌الدین کازرونی
۶۴۹	داستان رکن‌الدین
۶۵۰	داستان واعظ بزمی
۶۵۱	عبدالعزیز اردبیلی
۶۵۱	شمس‌الدین آندکانی
۶۵۱	عضد‌الدین شبانکاره‌ای
۶۵۱	قاضی مجددالدین
۶۵۱	برهان‌الدین صاغرچی
۶۵۲	داستان حاجی کاؤن
۶۵۲	داستان ابن‌الخلیفه

- ۶۵۲ ..... احترامات سلطان هند درباره غیاث‌الدین
- ۶۵۵ ..... حکایتی دیگر
- ۶۵۶ ..... بخل ابن‌الخلیفه
- ۶۵۶ ..... حکایتی دیگر
- ۶۵۷ ..... داستان امیرسیف‌الدین غدا
- ۶۵۸ ..... ازدواج امیرسیف‌الدین با خواهر پادشاه
- ۶۵۹ ..... مراسم عروسی
- ۶۶۰ ..... زندانی شدن امیرغدا
- ۶۶۱ ..... سرنوشت دامادهای سلطان
- ۶۶۲ ..... عروسی دختران وزیر با پسران قوام‌الدین خداوندزاده
- ۶۶۳ ..... ۲۱. محمد ثَقَلَوْتُ؛ سلطانان سنگدل و خونخوار
- ۶۶۳ ..... بواض وانصاف سلطان
- ۶۶۴ ..... تمسک سلطان هند به باره نماز
- ۶۶۴ ..... سخت‌گیری سلطان هند در باره احکام شرع
- ۶۶۴ ..... رسیدگی به ممالک ترتیب شکایت مظلومین
- ۶۶۵ ..... اقدامات او در قحط سال
- ۶۶۵ ..... داستان خونریزی‌های سلطان
- ۶۶۵ ..... داستان برادرکشی او
- ۶۶۶ ..... قتل سیصد و پنجاه تن در یک شب
- ۶۶۶ ..... شکنجه شیخ شهاب‌الدین و داستان کشتن او
- ۶۶۸ ..... چگونگی قتل عقیف‌الدین کاشانی و دو خیه دیگر
- ۶۶۹ ..... شکنجه برای گرفتن اعتراف
- ۶۶۹ ..... داستان قتل شیخ هود
- ۶۷۱ ..... زندانی کردن پسر تاج‌العارفین و کشتن فرزندان او
- ۶۷۲ ..... قتل شیخ حیدری
- ۶۷۲ ..... قتل طوغان و برادر او
- ۶۷۳ ..... داستان قتل پسر مَلِک التَّجَار
- ۶۷۳ ..... قتل خطیب
- ۶۷۴ ..... تخریب دهلی و آواره کردن ساکنان آن
- ۶۷۵ ..... ۲۲. شورش‌ها و طغیان‌ها
- ۶۷۵ ..... ماجرای بهادرپوره
- ۶۷۶ ..... داستان شورش پسر عمه سلطان
- ۶۷۷ ..... شورش کیشلوخان و قتل او

۶۷۸	چشم‌زخمی که بر لشکر سلطان افتاد
۶۷۹	شورش سید جلال در نواحی متبتر
۶۸۰	فیل‌هایی که برای آدم‌کشی تربیت می‌شدند
۶۸۱	ماجرای شورش هلاکو
۶۸۱	پیدایش وبا در میان لشکریان
۶۸۲	شایعه مرگ سلطان و فرار ملک هوشنگ
۶۸۲	قصد شورش شریف ابراهیم
۶۸۲	مخالفت نایب سلطان در تیلنگ
۶۸۲	انتقال به نهر گنگ و قیام عین‌الملک
۶۸۵	سوس در خانواده‌ها
۶۹۰	بازگشت سلطان به پایتخت و مخالفت علی‌شاه کر
۶۹۰	فرار امیر بخت رس از راه او
۶۹۱	مخالفت شاه افغان در سیند
۶۹۲	ماجرای مخالفت شاه
۶۹۲	مخالفت پسر ملک
۶۹۳	عزیمت سلطان به کابل
۶۹۴	جنگ مقبل و پسر کولمی
۶۹۵	داستان قحطی هندوستان
۲۲. میان درباریان هند	
۶۹۷	ورود ابن بطوطه به دهلی در غیاب سلطان
۶۹۷	دیدار با مادر سلطان
۶۹۹	شرح ضیافت مادر سلطان هند
۷۰۰	مرگ دختر ابن بطوطه و مراسم ترمزیه در هند
۷۰۲	عطایایی که در ایام غیبت سلطان به من رسید
۷۰۲	مراسم عید در غیاب سلطان
۷۰۳	ورود سلطان به پایتخت و ملاقات ما
۷۰۴	ورود سلطان به دهلی
۷۰۴	ملاقات ابن بطوطه با سلطان هند
۷۰۸	عطیه دومی که نصیب من شد
۷۰۸	طلب‌کاران و ابن بطوطه
۷۰۹	قصیده ابن بطوطه در مدح سلطان هند
۷۱۳	داستان شتری که به سلطان پیشکش کرد
۷۱۴	پیشکش کردن دو شتر دیگر با شیرینی
۷۱۵	داستان سفر سلطان به متبتر

سفرنامه ابن بطوطه

۷۱۷	تشریفاتى كه برای مقبره درست كردم
۷۱۷	مراسم ولیمه‌ها
۷۱۸	مسافرت ابن بطوطه به هزارآمرها
۷۱۹	دادرسی ابن بطوطه
۷۲۰	داستان بزرگواری یکی از دوستان
۷۲۱	عزیمت به اردوی سلطان
۷۲۱	ابن بطوطه درمرض خشم سلطان قرارمی‌گیرد
۷۲۱	خستگی از کار و روی‌گردانی از دنیا
۷۲۲	ادمارسلطان و سربچی من از بازگشت به خدمت
۷۲۳	سفارتى بی سرانجام
۷۲۳	ابن سوری به سفارت چین می‌رود
۷۲۳	درب فرستادن هدایا به چین و سفارت ابن بطوطه
۷۲۴	تفصیل هدایای سلطان
۷۲۴	به سوی چین
۷۲۵	جنگی که با سلطان کردیم
۷۲۶	اسارت ابن بطوطه در دست دار
۷۲۷	نجات ابن بطوطه از دست اسارت
۷۲۸	خطر و گرسنگی و دربه‌داری
۷۳۰	بیر دلشاد و نجات ابن بطوطه
۷۳۱	بازگشت به نزد همراهان
۷۳۱	داستان شیخ عریان
۷۳۲	داستان قاضی شرف‌جهان
۷۳۳	ادامه مسافرت به سوی چین
۷۳۳	علاپور
۷۳۳	داستان سلطان جنیبل
۷۳۴	داستان امیر علاپور و شهادت او
۷۳۵	جادویا جانور آدم‌خوار
۷۳۵	جادوگران جوکی
۷۳۶	داستان کفتار
۷۳۷	نمونه‌ای از عملیات شگفت‌انگیز جوکیان
۷۳۷	ریاضت‌کشان هندوستان
۷۳۸	شیخ مقصد
۷۳۹	گور عاشقان
۷۳۹	دولت آباد

۷۴۰	.....	معاملهٔ موش با زندانیان
۷۴۱	.....	راستهٔ خنیاگران
۷۴۱	.....	آداب هندویان
۷۴۲	.....	۲۵. ساحل مالابار
۷۴۲	.....	ساغر و کُنایه
۷۴۴	.....	اجلش نرسیده بود
۷۴۴	.....	زرنگی، یک شیخ اصفهانی
۷۴۵	.....	دو یک، نیم در برابر هم
۷۴۵	.....	پادشاه، قندار
۷۴۵	.....	سفر در
۷۴۶	.....	پادشاه، قه
۷۴۷	.....	سنداپور
۷۴۷	.....	داستان جوکی، مسلمان بود
۷۴۸	.....	شهر هِنُور و فرستادهٔ رکی
۷۴۸	.....	زنان هِنُور و دبستان‌های هِنُور
۷۴۹	.....	پادشاه هِنُور
۷۴۹	.....	مراسم غذا
۷۵۰	.....	جامهٔ سلطان هِنُور
۷۵۰	.....	مالابار و زندگی بره‌ماییان
۷۵۱	.....	شیوهٔ سفر
۷۵۱	.....	امنیت راه‌ها
۷۵۲	.....	جامعهٔ مادرشاهی
۷۵۲	.....	درخت فلفل
۷۵۳	.....	عوارض و حقوق بندری
۷۵۳	.....	پادشاه تنگ‌رور
۷۵۴	.....	هیلی
۷۵۴	.....	چُرَقَتَن
۷۵۵	.....	پادشاه چُرَقَتَن
۷۵۵	.....	درخت شهادت
۷۵۶	.....	بُدَقَتَن
۷۵۶	.....	معجزهٔ مسجد
۷۵۷	.....	بندر کالیکوت
۷۵۷	.....	پادشاه کالیکوت
۷۵۸	.....	وصف کشتی‌های چین

سفرنامه ابن بطوطه

۷۵۹	ابن بطوطه در تدارک سفر چین
۷۵۹	تلاطم دریا و غرق کشتی‌ها
۷۶۱	شهر کولم
۷۶۱	قصاص قاتل
۷۶۲	دادگستری پادشاه کولم
۷۶۲	داستانی که در کالیکوت اتفاق افتاد
۷۶۳	جنگ با کفار و فتح سنداپور
۷۶۴	سرنوشت اموال و کنیزکان ابن بطوطه
۷۶۷	جزایر مالدیو
۷۶۸	درختان این جزایر
۷۶۸	مردم جزایر مالدیو و رسوم و عادات و وصف منازل آنان
۷۷۱	درباره زنان این جزایر
۷۷۲	کاروانیان
۷۷۲	ازدواج اسما
۷۷۳	سبب مسلمان شدن مردم این جزایر و داستان جنیان
۷۷۴	ملکه این جزایر
۷۷۶	صاحبان مناصب
۷۷۶	ابن بطوطه در جزایر مالدیو
۷۷۸	اطعام ابن بطوطه درویشان را
۷۷۹	نیکویی‌های وزیر
۷۷۹	اختلاف ابن بطوطه با وزیر
۷۸۱	مراسم عید در جزایر مالدیو
۷۸۲	ازدواج ابن بطوطه
۷۸۲	قضایات ابن بطوطه در جزایر مالدیو
۷۸۳	دراختادن ابن بطوطه با وزیر عبدالله
۷۸۴	مبارزه ابن بطوطه با وزیر کبیر
۷۸۶	ابن بطوطه توطئه می‌چیند
۷۸۷	سرنوشت زنان ابن بطوطه
۷۸۷	زنی که یک پستان داشت
۷۸۷	ساکن منحصر به فرد جزیره
۷۸۷	اقامت موقت و ازدواج مجدد
۷۸۹	سیلان و بنگال
۷۸۹	جزیره سیلان

۷۹۰	پادشاه فارسی دان سیلان
۷۹۱	مسافرت ابن بطوطه به قصد زیارت قلعه «آدم»
۷۹۱	گنکار
۷۹۲	پادشاه گنکار
۷۹۲	وصف یاقوت
۷۹۳	تشکیلات بوزینگان
۷۹۳	بوزینه و عشق دختر
۷۹۴	زالوی پران
۷۹۴	کوه ندیب یا قلعه آدم
۷۹۵	قد شاه
۷۹۶	بنکده ینور
۷۹۷	بازگشت به سبب ستر
۷۹۸	سلطان بلاد مغبر
۷۹۸	ملاقات ابن بطوطه با سلطان نیاث الدین
۷۹۹	قساوت و ستمگری بطار مغبر
۸۰۰	فتوحات سلطان مغبر
۸۰۱	شهر قتن
۸۰۲	شیوع وبا و مرگ سلطان
۸۰۳	سلطان جدید مغبر
۸۰۴	اقدامات سلطان جدید
۸۰۴	مراجعت ابن بطوطه از مغبر
۸۰۵	غار شدن ابن بطوطه
۸۰۵	مراجعت به جزایر مالدیو
۸۰۶	ارزانی و فراوانی بنگاله
۸۰۷	پادشاه بنگاله
۸۰۸	داستان درویش شیدا
۸۰۸	کوهستان کامرو
۸۰۹	شیخ جلال تبریزی
۸۰۹	کرامات شیخ تبریزی
۸۰۹	خبر دادن شیخ از آمدن ابن بطوطه
۸۱۰	داستانی دیگر از کرامات شیخ
۸۱۱	سُرُکاوان
۸۱۲	بزهنگار و مردم نیمه وحشی آن
۸۱۳	پادشاه توالسی
۸۱۳	داستان غلام وزن زناکار

۲۸. آسیای جنوب شرقی ۸۱۵
 به سوی جاوه ۸۱۵
 پادشاه جاوه ۸۱۶
 ترتیب بازگشت سلطان به سرای خود و تشریفات سلام ۸۱۷
 داستان مخالفت برادرزاده سلطان ۸۱۸
 حرکت از سوماترا ۸۱۹
 درخت لُبان ۸۱۹
 کافور ۸۱۹
 عود هندی ۸۱۹
 قَرَسُک ۸۲۰
 سلطان خاک‌نشین ملجاوه ۸۲۱
 خودکشی غلام در محضر شاه ۸۲۱
 شاه‌زاده خدو رودجا ۸۲۳
۲۹. چین ۸۲۷
 کاسهٔ چینی ۸۲۸
 مرغ چینی ۸۲۸
 برخی از احوال مردم چین ۸۲۸
 پول‌های کاغذی که وسیلهٔ معاملات است ۸۲۹
 زغال‌سنگ ۸۲۹
 هنر نقاشی در چین ۸۳۰
 ثبت اسامی سرنشینان کشتی‌ها ۸۳۰
 جلوگیری از فساد اخلاق تجار ۸۳۱
 اقداماتی که برای حفظ مسافران در جاده‌ها انجام می‌گیرد ۸۳۲
 مسافرت به چین کلان ۸۳۳
 چین کلان ۸۳۴
 داستان شگفت پیردویست‌ساله ۸۳۵
 مسافرت به کَنجِنفُو ۸۳۶
 طلبه‌ای که به حشمت و جاه رسیده بود ۸۳۷
 ملالت ابن بطوطه از زندگی در چین ۸۳۸
 خَنَسَا ۸۳۸
 غلامانِ کارگر و بازنشستگی آنان ۸۴۰
 شعر پارسی در چین ۸۴۰
 داستان شصده‌باز ۸۴۱
 مسافرت به ختا یا چین غربی ۸۴۲

۸۴۲	..... خان بالغ (بکن)
۸۴۳	..... خان چین و ختا
۸۴۳	..... وصف کاخ سلطنتی چین
۸۴۴	..... جنگ خان با عموزاده خود
۸۴۵	..... عزاداری چینیان در ماتم خان
۸۴۷	..... در راه بازگشت
۸۴۷	..... مراجعت ابن بطوطه به چین و هندوستان
۸۴۷	..... داستا رخ
۸۴۸	..... ع رسو سر پادشاه جاوه
۸۴۹	..... مراجعت ابن بطوطه از هند
۸۵۰	..... مسافرت مجانب بن بطوطه به شیراز و اصفهان و شوشتر
۸۵۰	..... بصره و نجف تا بغداد
۸۵۱	..... شیخ حسن ایدمری
۸۵۱	..... از بغداد به شام
۸۵۱	..... ابن بطوطه و عاطفه پدرش
۸۵۲	..... نمونه‌ای از فقر و بیچارگی مردم
۸۵۲	..... تکفیر و قتل
۸۵۳	..... ویا
۸۵۳	..... نذرایام ویا
۸۵۴	..... غزه بعد از ویا
۸۵۴	..... مرگ درویش
۸۵۴	..... اسکندریه و قاهره
۸۵۵	..... پادشاه مصر
۸۵۵	..... از مصر به مکه
۸۵۵	..... به سوی وطن
۸۵۶	..... پادشاه تونس
۸۵۷	..... مسافرت به جزیره ساردنی
۸۵۷	..... ابن بطوطه در پایتخت مراکش
۸۵۸	..... مقایسه مراکش با سایر بلاد
۸۵۹	..... مقایسه پادشاه مراکش با سلاطین دیگر
۸۶۳	..... اندلس
۸۶۳	..... رفتن ابن بطوطه به غزای کفار اسپانیا
۸۶۴	..... حمله غافلگیر دشمنان

۸۶۵	پول برای آزادسازی اسیران
۸۶۵	غَرناطه
۸۶۶	سلطان غَرناطه
۸۶۶	درویشان ایرانی در غَرناطه
۸۶۷	نمک و طلا مگس و شپش
۸۶۷	شهر مراکش

۸۶۹	۳۲. سفر در قلب آفریقا
۸۶۹	مسافرت ابن بطوطه در بلاد سیاهان
۸۷۰	تاوَرِ کناره گرفتن در قافله
۸۷۱	سکشیف
۸۷۱	بازیگری شیاطین
۸۷۲	داسن مارک و عاقبت او
۸۷۲	آیر لاتین
۸۷۳	مَسْوفی ما
۸۷۳	رفیقۀ قاضی
۸۷۴	رفیق زن در حسور شهر
۸۷۴	از آیالاتن به مالی
۸۷۵	محصولات و خوراکی‌ها
۸۷۶	مسیر رودخانهٔ نیل
۸۷۷	ابن بطوطه و مسمومیت غذایی
۸۷۸	سلطان مالی
۸۷۸	ضیافت عظیم سیاهان
۸۷۸	ابن بطوطه و پادشاه سیاهان
۸۷۹	مراسم جلوس سلطان در قبه
۸۸۰	جلوس سلطان در محل پذیرایی
۸۸۰	تذلل سیاهان در برابر پادشاه خود
۸۸۱	نماز عید در میان سیاه‌بوستان
۸۸۲	مضحک‌های که شمارا راه می‌اندازند
۸۸۳	سخن گفتن ملخ
۸۸۳	دادخواهی طلبۀ مَسْوفی
۸۸۴	خشم گرفتن سلطان سیاهان بر زن خود
۸۸۵	سخاوت مَساموسی
۸۸۵	رسوم بستندیدۀ سیاهان
۸۸۶	رسوم نکوهیدۀ سیاهان

۸۸۷	مسافرت از مالی
۸۸۷	اسب آبی
۸۸۸	قاضی طماع
۸۸۸	آدم خواران
۸۸۹	خواب ابن بطوطه
۸۸۹	وام گرفتن سلطان از بازرگان
۸۹۰	داستان ملاقات با فریاسلیمان
۸۹۱	شهر کُکُکُ
۸۹۱	قبایل بردامه
۸۹۲	تَکْکَا
۸۹۳	معامله حیز
۸۹۳	مدن مس
۸۹۴	سلطان تَکْکَا
۸۹۴	ابن بطوطه در به مراجع به وطن
۸۹۵	بربرهای هُگْ
۸۹۶	واپسین منزل یک عمده
۸۹۶	گفتار ابن جُزَی
۸۹۹	یادداشت‌های مترجم بر جلد دوم
۹۹۱	فهرست اشعار عربی
۹۹۷	فهرست لغت‌های غریب و اصطلاحات دیوانی و مدنی
۱۰۳۱	نمایه